

PRIVREDNA/GOSPODARSKA
KOMORA FEDERACIJE
BOSNE I HERCEGOVINE

Broj 4 • Godina IV • Januar/Siječanj 2003.

GLASNIK

*Komore u BiH
organizirane
na principima
javnog
kontinentalnog
prava*

Komore u BiH organizovane na principima javnog kontinentalnog prava

Upravni odbor Privredne/Gospodarske komore Federacije BiH održao je četvrtu sjednicu u Sarajevu, 21. januara. Na sjednici su, u pripremi Skupštine P/GKFBiH, razmotreni prijedlozi: Izveštaja o radu za 2002. godinu, Okvirni program rada za 2003. godinu i Finansijski plan za 2003. godinu

Pored pripreme godišnjih dokumenata P/GKFBiH, Upravni odbor je razmatrao Teze za mjere ekonomske politike Federacije BiH i podržao Projekat pripreme elemenata za uvođenje PDV-a u BiH i FBiH, koji će promovirati i prezentirati na odgovarajući način.

S obzirom na to da P/GKFBiH treba, po svojim nadležnostima, pravima i obavezama, da bude partner Vladi FBiH, utvrđen je prijedlog mjera ekonomske politike za 2003. godinu, uz analizu stanja industrijske proizvodnje od 1991. do 2002. godine.

Konstatovano je da je osnovni cilj koji se želi ostvariti u oblasti privrede njena samoodrživost, a da bi se to postiglo, Vlada, kao i sve druge institucije, kao svoj osnovni i temeljni zadatak mora postaviti stvaranje uvjeta za uspješno poslovanje privrede.

Upravni odbor je razmatrao i Prednacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o privrednim komorama u FBiH i konstatovao da, s obzirom na to da komorski sistem još uvijek predstavlja i zastupa opće interese privrede sa uspjehom kakav može biti u fazi tranzicije, još uvijek nisu stvoreni ekonomski uvjeti, odnosno da je preuranjeno utvrđivanje neobaveznosti članstva.

Kao prvo istaknuto je da su privredne komore u BiH organizovane na principima javnog kontinentalnog prava, a izmjenama Zakona se predlaže organizovanje na principima privatnog anglo-saksonskog prava.

Naime, istorijska tradicija zemalja Evrope opredjeljuje i principe organizovanja komora, posebno u zemljama jugoistočne Evrope, što je naše bliže okruženje. Treba naglasiti da veći broj država Evrope, sa kojima BiH ima najveću robnu razmjenu, ima organizovane komore na principima javnog prava, što znači obavezno članstvo (Italija, Austrija, Njemačka, Francuska, Jugoslavija, Slovenija, Hrvatska, Makedonija i dr). Javnopravni principi organizovanja komora podrazumijevaju direktnu vezu između poslovnog svijeta, privrednih subjekata i javne administracije, vladinih institucija, sa ulogom kreiranja veza u stvaranju poslovnog ambijenta za zdravu konkurentnost i adekvatan ekonomski razvoj.

Ovu konstataciju potvrđuje i iskustvo susjednih zemalja, posebno zemalja eks Jugoslavije, koje su

zadržale obaveznost članstva i u tome dobile podršku struktura vlasti koje su shvatile značaj predstavljanja privrede kroz komorski sistem i kao organiziranog načina pribavljanja mišljenja i stavova privrednih subjekata o određenim pitanjima o ekonomiji zemlje, posebno u periodu tranzicije.

Koji princip organizovanja komora u BiH više odgovara privrednim subjektima u slabo razvijenoj ekonomiji koja se nalazi u fazi tranzicije i razvijanja privatnog poduzetništva, te stvaranja uslova i ambijenta za razvoj malih i srednjih preduzeća?

Odgovor treba da bude da mala i srednja preduzeća koja čine bazu ekonomskog oporavka i napretka u sadašnjoj fazi moraju imati asocijacije za podršku, a konačan odgovor moraju dati strukture vlasti u BiH i FBiH. Konstatovano je da su privredne/gospodarske komore u FBiH svoje aktivnosti usmjerile ka jačanju privatnog sektora, posebno malih i srednjih preduzeća koja se bore za svoj ekonomski prosperitet.

Komorski sistem ima potrebnu infrastrukturu (kadrovi, oprema, poslovni prostor) i daje mogućnost svojim članovima strukovnog povezivanja, asocijativnog povezivanja privatnog sektora kao poslodavačke asocijacije, kroz razne oblike organizovanja sa mogućnošću da pojedinačne strukovne interese zastupaju samostalno, a opšte interese privrede preko organa i tijela komore. Ovo se pokazalo dobrim iskustvom i velikom pomoći malim i srednjim poduzetnicima, koji nemaju ni finansijske moći niti vremena da se u ovim teškim ekonomskim vremenima uvezuju u nove asocijativne oblike povezivanja koji iziskuju velika finansijska sredstva, a mogu svoje interese ostvariti kroz mrežu komora u FBiH.

Ne smiju se zaboraviti stavovi i konstatacije IV CEI Samita-Konferencije predsjednika privrednih komora, održane u novembru 2001. godine u Trstu. Deklaracijom Konferencije je vladama i predsjednicima zemalja CEI, među kojima je i BiH, predloženo da se „pruži podrška ulozi komorske mreže u implementaciji strategija donesenih na nivo CEI vlada, u smislu njihove administrativne uloge prema malim i srednjim preduzećima, posebno obaveznog članstva svih preduzeća u komorama svih zemalja CEI”.

Nakon rasprava u kojima su članovi Upravnog odbora konstatovali da je ovo period ekonomskog razvoja u kojem treba pružiti pomoć i potporu malim i srednjim preduzećima i u tom smislu zadržati obaveznost članstva, zaključeno je da je prije utvrđivanja Nacrta zakona potrebno obaviti raspravu sa nosiocima inicijative i predstavnicima Vlade, odnosno ministarstava, relevantnih u ovom predmetu.

Mira IDRIZOVIĆ

Sa sastanka predsjednika gospodarskih/privrednih komora FBiH

Preuranjene izmjene Zakona o privrednim komorama u FBiH

Predsjednici privrednih/gospodarskih komora organiziranih u FBiH razmotrili su pitanje Prednacrtu izmjena i dopuna Zakona o privrednim komorama u FBiH, koji je predložila Vlada Federacije BiH, 30. decembra 2002. godine

Ovo pitanje aktuelizirala je Misija Svjetske banke u BiH, početkom 2002. godine, kao uslov za odobravanje određenih kredita za BiH i prilagodbu poslovnog okruženja.

U Vladi je dato mišljenje u januaru 2002. godine, kao i Parlamentu FBiH prije nekoliko dana, radi sagledavanja neophodnosti temeljitog ulaženja u problem, s obzirom na to da su u sadašnjem trenutku jedino komore kao asocijacije privrede sposobne da meritorno razmatraju određene probleme koji tretiraju privredni ambijent, u smislu konsultacija sa članovima preko organa komora i strukovnih asocijacija, kao i tehnički i kadrovski opremljene za ove aktivnosti.

Predsjednici smatraju da je potrebno održati kontinentalni tip organiziranja komora, što je prisutno u većini

zemalja Evropske unije, zemalja u tranziciji i zemljama bivše Jugoslavije.

Zakon tretira članstvo, a ne i članarinu, koja objektivno nije velika i nije razlog da finansijski opterećuje članove, što se često čuje od nekih međunarodnih institucija i nevladinih organizacija.

Asocijacije poslodavaca su, kojih u BiH ima oko dvadeset, u toku vlastitog razvoja i osposobljavanja, zbog čega u sadašnjem trenutku ne bi mogle, bar u dogledno vrijeme, preuzeti ulogu zastupanja interesa većine privrednih subjekata, a i njihova uloga ima drugi karakter u odnosu na komore.

Privredni subjekti bi, dok se komore ne prestroje, ostali bez mjesta okupljanja i asocijativnog organiziranja, što bi bilo štetno kako za vladine institucije tako višestruko za privredne subjekte.

U svakom slučaju, sve komore u BiH će zajednički pristupiti preispitivanju zakona kojim je uređen komorski sistem, kako bi se prestrukturirale i racionalizirale, u smislu organizacije i podjele poslova, te prihvatanja javnih ovlasti, kao legitimne asocijacije privrede.

GLASNIK

Privredna/Gospodarska komora Federacije Bosne i Hercegovine

List izlazi mjesečno.

Godina IV

Broj 4

januar/siječanj 2003.

GLASNIK uređuje

Redakcijski kolegij:

Željana Bevanda, glavni urednik,

Mira Idrizović, odgovorni urednik,

članovi:

Šemsa Alimanović, Dubravka Bandić, Ljubo Dadić, Fahrudin Dikić

Juso Škaljić i Zlata Nuić, sekretar Redakcije.

DTP: "Privredna štampa"

Adresa:

Privredna/Gospodarska komora FBiH

- za Glasnik -

71000 Sarajevo

Branislava Đurđeva 10/IV

Kontakt osoba: Meliha Velić

Telefon: 033/267-690

E-mail: m.velic@kfbih.com

Telefoni:

033/663-370 (centrala)

033/217-782

Faks: 033/217-783

www.kfbih.com

Izdavač:

"Privredna štampa" d.d.Sarajevo

POSLOVNE NOVINE

Štampa:

BEMUST d.o.o. Sarajevo

Put Famosa bb

Za štampariju

Mesud Smajić

Besplatan primjerak

Distributeri naftnih derivata u FBiH

Nestašica, vjerovatno, neće biti

Distributeri naftnih derivata iz Federacije BiH će učiniti sve što je u njihovoj moći da tržište bude snabdjeveno derivatima i u slučaju izbijanja ozbiljne krize na svjetskom naftnom tržištu. U tom cilju će napuniti svoje rezervoare koliko im to dozvoljavaju finansijske mogućnosti, te sa dobavljačima potvrditi kanale snabdijevanja i u slučaju krize

Distributeri predlažu Vijeću ministara i vladama entiteta da i oni posvete odgovarajuću pažnju mogućoj naftnoj krizi i zauzmu odgovarajuće stavove, kako bi se, koliko je to moguće, preduprijedile nestašice goriva, pogotovo kada se ima u vidu da bi rezerve kojima trenutno raspolaže FBiH bile iscrpljene za samo nekoliko dana.

Sa sjednice održane 15. 01. 2003. godine distributeri su uputili pismo Vladi FBiH u kojem traže da se hitno implementira Odluka o povratu sredstava od akcize i poreza na lož-ulje pravnim i fizičkim licima koja lož-ulje koriste za normalne potrebe u procesu proizvodnje ili za zagrijavanje. Na istom sastanku je, preko Grupacije pri Vanjskotrgovinskoj/Spoljnotrgovinskoj komori, ponovo aktuelizirano ranije pokrenuto pitanje izmjene propisa u smislu da se ukinu carine na naftne derivate, a za isti iznos povećaju akcize. Na ovaj način bi sve dobavljače naftnih derivata iz različitih zemalja doveli u ravnopravan položaj.

Vlada FBiH upozorena je na to da još nisu u cijelosti harmonizirani propisi koji se odnose na promet naftnih derivata u oba entiteta i Brčko Distriktu BiH i zatraženo je da se i u FBiH iz osnovice za obračun poreza na promet izbije putarina, kao što se radi u Brčko Distriktu BiH, pogotovo što ovakav način predstavlja dvostruko oporezivanje i ne omogućava potpuno harmoniziranje propisa na cijeloj teritorij BiH.

Fahrudin ĐIKIĆ

Skupština Udruženja/Udruga veleprometnika lijekovima i farmaceutskim proizvodima

Zakon o lijekovima regulisati

pravilnikom

Udruženje/Udruga veleprometnika lijekovima i farmaceutskim proizvodima održalo je Skupštinu, u Sarajevu, 20. 12. 2002. godine. Pored tekućih pitanja razmatran je Prijedlog pravilnika o uvjetima uvoza lijekova koji nemaju odobrenje za stavljanje lijekova u promet u Federaciji BiH

S obzirom na značaj ovog pravilnika za poslovanje veleprometnika lijekovima, u raspravi je konstatovano da nije utvrđena razlika između uvoza lijekova koji nemaju odobrenje za stavljanje lijeka u promet u FBiH utvrđenog članom 67. stav 3. Zakona o lijekovima i interventnog uvoza utvrđenog u članu 67. stav 2. istog Zakona.

Ovo govori da odredbe Pravilnika treba da regulišu isključivo uvoz lijekova koji nemaju odobrenje za promet. Ukoliko se smatra da i interventni uvoz lijekova utvrđen članom 67. stav 2. Zakona treba regulisati ovim pravilnikom, konstatovano je da se to u odredbama Pravilnika treba naglasiti kako ne bi dolazilo do nejasnoća i otežanog rada veleprometnika lijekovima.

Ministarstvu zdravstva Federacije BiH, nadležnom za donošenje Pravilnika, dostavljene su primjedbe na pojedine članove, uz konstataciju da treba pojednostaviti izdavanje odobrenja za uvoz lijekova, jer je na tržištu vidljivo da se prodaju lijekovi iz uvoza za koje i ne postoji odobrenje. Cilj Zakona o lijekovima u cjelini jeste zaštita pacijenata, kontrola uvoza, ali ne i stvaranje nejasnoća i preveliko administriranje.

Šta je sa odobrenjima za uvoz lijekova sa rokom decembar 2002. godine, za koje je zahtjev podnesen na osnovu trenutno postojećih kriterija? S obzirom na to da je ovaj rok vezan za Zakon o lijekovima i obavezu donošenja Pravilnika, a to nije učinjeno u utvrđenim rokovima, Udruženje/Udruga je zatražilo od Ministarstva posebno tumačenje o ovom pitanju. Čeka se odgovor Ministarstva.

M. I.

Statistika

Novi identifikacijski broj dobilo 34.885 subjekata

Od novembra 2001. godine Federalni zavod za statistiku, zajedno sa Poreznom upravom FBiH, počeo je sa projektom kojim se obuhvataju sva pravna i fizička lica, a on se radi na osnovu Zakona o Poreznoj upravi FBiH i njegovog podzakonskog akta o uvođenju trinaestocifrenog identifikacionog broja

Porezna uprava će kroz ovaj projekat dobiti potpun obuhvat svih pravnih i fizičkih lica kao poreznih obveznika. Preko trinaestocifrenog identifikacionog broja Federalna Porezna uprava će se direktno povezati sa bankama, Carinskom upravom i drugim značajnim registrima, tako da će moći pratiti poslovanje poreznih obveznika.

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, kako je objavila ONASA, u bazi podataka Registra poslovnih subjekata za područje Federacije BiH (FBiH), zaključno sa 31. decembrom prošle godine, registrovano je 34.885 subjekata sa novim trinaestocifrenim identifikacijskim brojem, izjavio je Derviš Đurđević, direktor Zavoda, na press konferenciji održanoj u Sarajevu 15. 01. 2003. godine.

- Posmatrajući po kantonima, najviše registrovanih subjekata i to njih 12.618 je u Kantonu Sarajevo (KS), a najmanje, njih 525, u Bosansko-podrinjskom kantonu (BPK) - istakao je Đurđević.

Preregistrovanih pravnih lica sa novim identifikacijskim brojem ima 19.131, od

kojih je 49 ugašeno. Broj aktivnih pravnih lica koja su pre-registrovana sa osmociifrenog matičnog broja je 17.765, a onih sa sedmociifrenog matičnog broja 310.

U sastavu pravnih lica ima 10.271 preregistrovana poslovna jedinica, a fizičkih lica 5.457.

U Registru poslovnih subjekata, 28. septembra prošle godine bilo je 28.312 poslovnih subjekata, aktivnih i pasivnih, tako da je u decembru bilo 62,7 odsto preregistrovanih poslovnih subjekata.

Prema riječima Đurđevića, uvođenjem trinaestocifrenog identifikacijskog broja poslovnih i drugih subjekata "vrši se ažuriranje Registra, te će se dobiti egzaktni podaci o broju aktivnih subjekata na području FBiH, kao i na području BiH".

M. IDRIZOVIĆ

Poduzetništvo

Mljekara Agrocentar uvodi novu opremu u proizvodnju

(FENA) - Mljekara "Agrocentar" iz Gornjeg Vakufa - Uskoplja dnevno prerađuje oko četiri tone mlijeka i za sad je jedina u Srednjobosanskom kantonu. U treću poslovnu godinu ulazi sa novom opremom za proizvodnju sira, a planira i proizvodnju biotičkih proizvoda.

Po riječima vlasnika mljekare Enesa Kurbegovića, za prvih šest mjeseci ove godine ostvaren je ukupan prihod od 205.000 KM.

Mljekara proizvode plasira na tržište Mostara, Jablanice, Bugojna, Travnika i Sarajeva.

Zapošljava 12 radnika, a od njenog rada živi još 300 porodica, koje mjesečno zarađuju od 100 do 1.500 KM za otkupljeno mlijeko.

Udruženje poljoprivrede, prehrambene i duhanske industrije i vodoprivrede

Isplaćen dio premija za mlijeko

U organizaciji Privredne/Gospodarske komore FBiH, krajem decembra, održan je radni sastanak Grupacije proizvođača i prerađivača mlijeka sa predstavnicima Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva i Federalnog ministarstva energije, rudarstva i industrije.

Raspravljalo se o naplati premije za otkupljeno mlijeko u 2002. godini.

Za prvih šest mjeseci, premije su isplaćene onima koji su nadležnim institucijama na vrijeme dostavili odgovarajuću dokumentaciju, dok se isplata za preostale očekuje do kraja godine.

Uvoz mlijeka i mliječnih prerađevina u našu zemlju problem je koji konstantno prati proizvođače i prerađivače, te je stav Grupacije da što prije treba preduzeti odgovarajuće mjere i efikasnom sanitarno-veterinarskom kontrolom zaštititi domaću proizvodnju.

- Potrebno je zabraniti slobodan uvoz i uvoziti samo zdrave i kontrolisane mliječne proizvode, te odgovarajućim aktivnostima i naše grupacije kontingentirati uvoz kako bi što je moguće više svježije mlijeko za prerađivanje, a time i za potrošnju obezbjeđivali iz domaće proizvodnje - istakli su članovi Grupacije.

Usvojen je i prijedlog da se početkom slijedeće godine održi okrugli sto, na kojem će se govoriti o svim poteškoćama koje prate rad proizvođača i prerađivača mlijeka, kao i o načinu kreditiranja proizvodnje i prerade mlijeka.

S. V.

Udruženje profesionalnih posrednika - brokerskih kuća

Razvoj i unapređenje tržišta vrijednosnim papirima

Udruženje profesionalnih posrednika-brokerskih kuća održalo je Skupštinu u Sarajevu, 15. januara, i donijelo Program rada Udruženja za 2003. godinu

U prvoj godini svoga djelovanja aktivnosti Udruženja će biti usmjerene na saradnju sa Sarajevskom berzom/burzom i Komisijom za vrijednosne papire, kao trajna aktivnost.

Osnovni cilj ove saradnje će biti izgrađivanje standarda koji će dovesti do daljeg razvoja i unapređenja tržišta vrijednosnim papirima.

Pored navedenog, unapređenje saradnje sa navedenim društvenim partnerima treba da doprinese edukaciji građana i privrednih subjekata o prednostima trgovanja preko brokerskih kuća na tržištu vrijednosnim papirima, te opovrgavanju neosnovanih glasina o brokerskim kućama nastalih nakon neuobičajenih aktivnosti na tržištu.

Na osnovu utvrđenih aktivnosti Udruženje je Komisiji za vrijednosne papire odmah uputilo zahtjev da:

1. ubuduće sva obavještenja i uputstva na upit brokerskih kuća dostavljati ovom udruženju;

2. smatramo opravdanim i nužnim da nas obavijestite o razlozima i motivima za utvrđivanje zabrane za poslovanje preko punomoći, s obzirom na to da je donošenje izmjena i dopuna Pravilnika o uvjetima kupovine i prodaje vrijed-

nosnih papira („Službene novine FBiH”, broj 67/02) ozbiljna smetnja za efikasno trgovanje dionicama;

3. da se PIF-ovi uključe na berzansku kotaciju čime bi se povećao i ustabilio rad Berze/Burze, te ostvarila veća dobit.

Udruženje je, saglasno članu 77. Pravila Sarajevske berze/burze vrijednosnih papira, pokrenulo inicijativu i Berzi/Burzi predložilo:

1. Uvođenje indeksa Berze/Burze prema standardima koje sama ocijeni najprihvatljivijim u ovom trenutku ekonomskog razvoja i ekonomske moći, te vrijednosti kapitala privrednih subjekata. Na ovaj način bi se moglo pratiti stanje, odnosno rast i pad akcija na Berzi. U svijetu i Evropi trend berze se izražava preko indeksa koji pružaju preciznu sliku o kretanju na berzi, što nije slučaj na Sarajevskoj berzi/burzi.

2. Uvođenje kontinuiranog trgovanja.

3. S obzirom na probleme sa kojima se susreću i utvrđena pravila, postavljeno je pitanje: “Na osnovu čega Berza/Burza poništava transakcije”? Čija je to odluka i na temelju čega je donesena?

Zatražen je sastanak sa predstavnicima Komisije za vrijednosne papire na kojem bi se pokušale riješiti određene nejasnoće i dileme. Sastanku bi prisustvovali, pored brokerskih kuća, i predstavnici Sarajevske berze/burze.

Mira IDRIZOVIĆ

Tekstilno-kožarska industrija

Problemi primjene Upute za unutrašnju obradu

Da bi se spriječile nelegalne vanjskotrgovinske radnje, Carinska uprava Federacije BiH zajedno sa stručnjacima CAFAO-a kroz Projekt «Integralno upravljanje granicom» izdala je Uputu za unutrašnju obradu

Izdavanje jedne takve upute umjesto da olakša preduzećima iz oblasti tekstila i obuće da na jednostavniji način izvrše carinjenje robe koja dolazi na doradu stvorilo je dodatne probleme. Oni se očituju prvenstveno u dugom razdoblju koje je potrebno da se izvrši carinjenje svih artikala koji prate jedan odjevni predmet (kijih ima na hiljade), a i u obimnoj dokumentaciji koju je potrebno pripremiti da bi se izvršilo carinjenje.

Bitno je da u modernim uslovima poslovanja ovih industrijskih grana ne postoji ni teoretska mogućnost da se za svaki model tačno unaprijed znaju karakteristike proizvoda koje kupac namjerava poslati na doradu i preradu. Tako da je krajnje apsurdno svrstati ove vrste proizvodnje, čiji se trendovi mijenjaju preko noći (zavisno od modnih zbivanja u svijetu), sa granama metalske ili neke druge industrije čiji se način ugovaranja vrši na sasvim drugačiji način.

Smatrali smo da će Carinska uprava donošenjem jedne takve upute razvrstati načine obrade i carinjenja zavisno od specifičnosti koje se pojavljuju u različitim industrijama, ali nasuprot tome donesena Uputa o unutrašnjoj obradi uopće ne povećava uvid i kontrolu Carinskoj službi nego još više otežava rad zasipajući je irelevantnim podacima. Na primjer: težina drikeri ili konca za šivanje po svakom modelu, tako da ono što je najvažnije kontrolirati - broj komada koji se šalje na obradu i normativ utroška - gubi se u moru podataka za svaki pojedinačni model.

Shvatajući težinu problema sa kojim se preduzeća iz oblasti tekstila i obuće svakodnevno susreću prilikom carinjenja robe koja dolazi na preradu Privredna/Gospodarska komora Federacije BiH, tj. Sektor za tekstil, kožu i obuću pokrenuo je inicijativu za održavanje okruglog stola: "Problemi proizvođača tekstila, kože i obuće vezane za carinske propise i kako ih riješiti". Prijedlog je upućen Šefiki Hafizović, zamjenici ministra finansija u Vladi FBiH, sa molbom da se na okrugli sto pozovu, osim predstavnika Federalnog ministarstva finansija, i predstavnici Carinske uprave FBiH kako bi se direktno sa proizvođačima razgovaralo i pokušalo naći rješenje za nastale probleme.

Ni pored dva uzastopna urgiranja, nismo dobili odgovor od zamjenice Hafizović.

Bilo bi pozitivno kada bi se prilikom izrade ovakvih i sličnih uputa koje direktno utiču na rad preduzeća uključile i osobe koje u privredi, tj. određenim industrijskim granama rade dugo i imaju znanja i stručnosti da predlažu najbolja i najracionalnija rješenja koja vode u pravcu poboljšanja rada, a ne u pravcu kompliciranja stanja, što i onako posrnulu privredu dovodi još u teži položaj.

Hrvoje BRAJKOVIĆ

2003. godina

Bilansiranje sekundarnih sirovina

Zakonom o prikupljanju, proizvodnji i prometu sekundarnih sirovina i otpadnih materijala utvrđena je obaveza da Privredna/Gospodarska komora Federacije BiH, preko svog Udruženja reciklaže, vrši bilansiranje sekundarnih sirovina za svaku godinu posebno, na osnovu mogućnosti proizvodnje sekundarnih sirovina, domaćih potreba za njima, te utvrđivanja njihova izvoza i uvoza.

Sukladno tome, na osnovu informacija dobivenih od prerađivača sekundarnih sirovina u Federaciji BiH i Carinske uprave FBiH o realizaciji za devet mjeseci 2002. godine, napravljen je bilans potreba za 2003. godinu.

Red br.	SEKUNDARNA SIROVINA	Jed. mj.	Potrebe za 2003. godinu			Raspoloživo	Razlika	
			Ukupno	Dom. trž.	U v o z		Uvoz	Izvoz
1.	Metal. željezo	t	82.000	82.000	-	110.000	-	28.000
2.	Livačko željezo	t	5.500	5.500	-	6.000	-	500
3.	Stari liv - Gus	t	4.250	4.250	-	5.000	-	750
4.	Papir stari	t	35.000	20.000	15.000	20.000	15.000	-

F.ĐIKIĆ

Kvalitetan omjer robne razmjene

Svođeći rađune na kraju svake kalendarske godine, države poklanjaju pažnju ekonomskoj saradnji, odnosno robnoj razmjeni sa drugim državama, te na osnovu tih podataka donose zaključke, stavove i planove budućih aktivnosti

Posmatrano iz ugla Bosne i Hercegovine, brojke već godinama pokazuju stalni rast robne razmjene sa Republikom Italijom, pri čemu se vidi da je Italija već postala prvi ekonomski partner BiH, a da sa stanovišta pokrivenosti uvoza izvozom prednjači kao zemlja sa najpozitivnijim omjerom.

Da pomenuto nije slučajno, nego da predstavlja ukupan rezultat osmišljenih aktivnosti i angažiranja brojnih činilaca, dokaz je i održavanje III sastanka bilateralnog Odbora za ekonomsku saradnju između BiH i Italije, koji je 20. januara ove godine upriličen u Sarajevu, u organizaciji Ambasade Italije i Italijanskog instituta za vanjsku trgovinu, podržan od komorskog sistema u BiH, pa tako i od Privredne/Gospodarske komore Federacije Bosne i Hercegovine.

Susret su svojim prisustvom dodatno potcrtali Alberto Urso, zamjenik italijanskog ministra proizvodnih aktivnosti, kao i Mila Gadžić, ministrica vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH.

Povod je bio i najavljena kreditna linija u visini od 18,5 miliona eura, koju je Vlada Italije odobrila kao podršku razvoju malih i srednjih preduzeća u BiH. Brojnost zainteresiranih privrednika kako italijanskih tako i bosanskohercegovačkih ukazuje na to da budućnost ekonomskih i svih drugih odnosa između dvije zemlje ima svijetlu perspektivu. Prisustvo preko 60 italijanskih i preko 200 bh. učesnika već dugo nije zabilježeno i pokazuje zbog čega ostvarena robna razmjena ima tako dobre rezultate, odnosno zbog čega otvara dodatne perspektive.

Odobreni kredit od 18,5 miliona eura će biti operativan u narednih nekoliko mjeseci, a zainteresiranim poslovnim subjektima će se distribuirati posredstvom poslovnih banaka. Kao kvalitet treba istaći njegovu dugoročnost i produženi period počeka otplate od dvije godine. Jedina uslovljenost, koja je, s obzirom na izvor kredita, i razumljiva, odnosi se na to da najmanje 80 odsto tako odobrenih kreditnih sredstava mora biti iskorišteno u Italiji za kupovinu italijanskih mašina i druge neophodne opreme za pokretanje proizvodnih aktivnosti. Prisutni domaći privrednici su kroz izlaganja saradnika Italijanskog ministarstva za proizvodne aktivnosti, odnosno agencija Simest, Finest i Informest, imali priliku saznati o načinu, mogućnostima, oblicima i veličini pomoći koju italijanska Vlada kroz navedene institucije upućuje i pruža svojim izvozno orijentiranim privrednicima, što je njima još uvijek samo želja. Jedan od prisutnih italijanskih privrednika ukazao je na neekonomičnost transporta sirovina iz BiH u Italiju, zatim njihov ponovni transport kao gotovog proizvoda natrag. To je činjenica na koju i Komora kao institucija već dugo ukazuje, te stoga radije takvo razmišljanje i inozemnih partnera. Tako se počinje stvarati klima povjerenja za dolazak direktnih stranih investicija, što će otvoriti dodatne perspektive razvoja. U BiH neće biti perspektive ukoliko ostane poznata po izvozu trupaca i drugih sirovina, nego će upravo investiranja u proizvode višeg stepena obrade pomoći da se oporavi njena ukupna ekonomija, a na taj način će moći ravnopravno konkurirati na svjetskom tržištu, te predstavljati poželjnog partnera i u evropskim integracijama. Stoga je ova posjeta italijanskih poslovnih partnera pokazala svoju korisnost, a najavljena kreditna linija predstavlja više simbol povjerenja, koji se mora racionalno iskoristiti i pokazati da poslovnost na ovim prostorima nije nepoznat pojam.

Ahmed GAZIJA

Posjete Cilj - čvršće povezivanje

Privrednu/Gospodarsku komoru Federacije BiH je 21. januara ove godine posjetio Michele Crosatto, predstavnik Komore privrede, industrije, obrtništva i poljoprivrede iz Trsta (CCIAA). Tom prilikom, Crosatto je upoznao predsjednika i dopredsjednika Federalne komore s programom pomoći komorskom sistemu BiH, na čijoj izradi trenutno radi Tršćanska komora. Razmatrajući razvoj ekonomskog i poduzetničkog sistema u BiH, akcenat ovog programa je na čvršćem povezivanju, te pružanju brzih i efikasnih usluga preduzećima. Specijalno kad se radi o uslugama za mala i srednja preduzeća i postojeće poduzetnike, kao i one koji to namjeravaju postati.

Aktivnosti u regiji Balkana Italija smatra prioritetnim i u narednim godinama, naročito one koje se odnose na jačanje institucionalne, kao i privredne suradnje preduzeća iz oblasti Trsta, Lombardije i Toskane s preduzećima iz Bosne i Hercegovine.

L. SADIKOVIĆ

Otklonjene dileme Sve osiguravajuće kuće izmirile dugovanja Zelene karte

Na konferenciji za štampu, održanoj u prostorijama Biroa osiguranja zelene karte, 17. januara, Gavrilo Bobar, član Upravnog odbora, izjavio je:

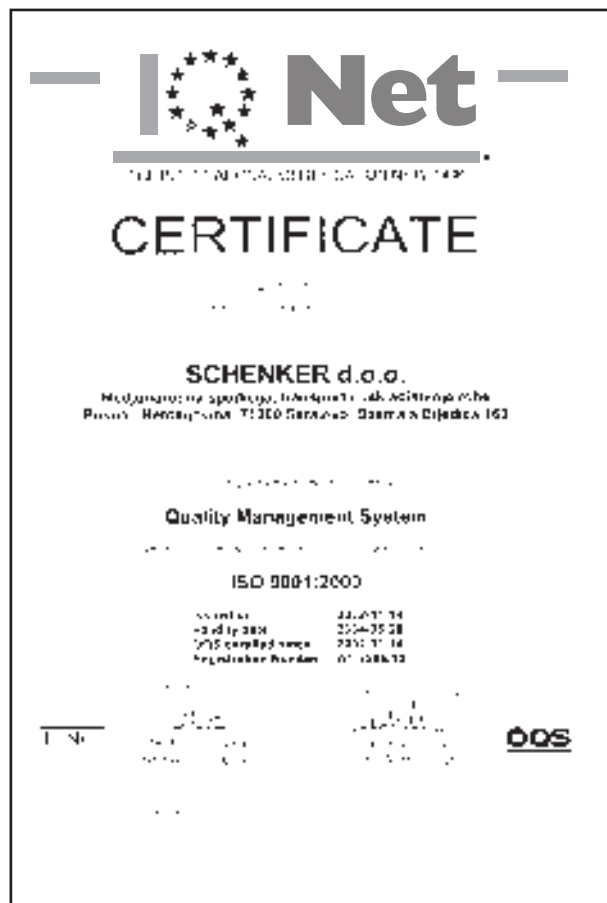
- Sve kuće koje su ovih dana bile prozivane po sredstvima javnog informisanja, izmirile su svoje obaveze.

Naime, Upravni odbor Biroa je razmatrao obaveze osiguravajućih kuća po tri osnova, po osnovu inoštete, po osnovu reosiguranja i po osnovu materijalnih troškova. Prema pravilniku Biroa, ukoliko se bilo koja od ove tri obaveze ne ispuni, preduzimaju se određene mjere. Raspravljajući na osnovu tabele u kojoj su upisane obaveze određenog broja osiguravajućih kuća po osnovu monitoringa (štete koje su prešle 60 dana) Upravni odbor je donio odluke o suspenziji koje su objavila sva sredstva informisanja, čime je nanesena velika šteta osiguravajućim kućama. Ove odluke su internog karaktera i ne mogu se objavljivati dok Skupština ne donese odluku o isključenju ako osiguravajuća kuća, u roku 30 dana, ne izmiri svoju obavezu, kazao je Gavrilo Bobar.

Osiguravajuće kuće su izmirile svoja dugovanja i otklonjene su sve dileme o zaduživanju zelenih kartona.

Izvor: Dnevne elektronske novine "Novac"

Firma SCHENKER d. o. o. Sarajevo je dobila certifikat o kvalitetu u skladu sa standardom ISO 9001:2000, izdat od ÖQS GmbH, te se tako pridružila ostalim certificiranim članovima porodice Schenker & CO AG.

Grupacija proizvođača ribe i riblje mladi Za naše proizvode zainteresirano tržište EU

U Sarajevu je 12. 12. 2002. godine održan sastanak Grupacije proizvođača ribe i riblje mladi. Raspravljalo se o problematici u proizvodnji i plasmanu - izvozu konzumne ribe i riblje mladi. Konstatirano je da je za našu ribu i za riblju mlad zainteresirano tržište EU, a ova realizacija bi nam omogućila da povećamo svoju proizvodnju i time uposlamo veći broj radnika i bolje iskoristimo prirodne resurse

U raspravi je istaknuto da je ribarstvo značajna grana i da nam nedostaju povoljna kreditna sredstva i tržište kako bismo razvijali ovu proizvodnju. Naglašeno je da su firme iz ove oblasti zahvalne Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva na razumijevanju i obezbjeđenju finansijskih sredstava - poticaja za proizvodnju slatkovodne riblje mladi. Poticajima za 2002. godinu obuhvaćeno je morsko ribarstvo. Za 2003. godinu očekujemo da će biti obuhvaćena i proizvodnja konzumne ribe i da će pomenuto ministarstvo iznaći finansijska sredstva i za stimulaciju izvoza ribe.

Grupacija je predala nadležnoj instituciji Prijedlog zakona o slatkovodnom ribarstvu, a imenovana je i radna grupa koja će izraditi Prijedlog zakona o morskom ribarstvu.

Podnesen je i izvještaj dvojice predstavnika ove asocijacije koji su prisustvovali Drugoj konferenciji Euromediteranskih zemalja za ribarstvo i trgovinu - "Euromed TDS" u Italiji (Ankona - Portonovo) 29. i 30. 11. 2002. godine, uz druge privrednike i državne predstavnike mediteranskih zemalja.

Bile su zastupljene teme:

1. Certifikacija kvalitete i "Traceability" ribe i ribljih proizvoda
 - ISO 9000 nije obavezan, a utiče na ugled firme.
 - Obavezna certifikacija proizvoda (mikrobiološka analiza, organska analiza, kemijska analiza, sastav proizvoda).
 - Ispravno hlađenje, zamrzavanje i čuvanje proizvoda.
 - Mora postojati neutralna certifikacijska institucija u državi za izdavanje potrebnih certifikata.
 - Obavezno certificiranje etiketa - elektronsko etiketiranje (EC markica).
 2. Tehnike certificiranja u internacionalnoj trgovini ribljih proizvoda iz euromediteranskih zemalja:
 - "Uniter" certifikacija sistema poslovanja i menadžmenta;
 - certifikacija pakovanja;
 - transparentnost proizvoda iz uredno vođene dokumentacije (istorijat proizvoda);
 - ispitivanje urednosti uvjeta okoliša.
 3. Higijensko-sanitarni uvjeti u trgovini ribljim proizvodima:
 - priložena prezentacija predstavnika "Food veterinary organisation".
- U navedenim temama izdvajaju se zaključci koji su bitni za Bosnu i Hercegovinu:
- elektronska trgovina;
 - BiH se ne nalazi na spisku među 35 zemalja koje će posjetiti Veterinarska inspekcija EU do kraja 2003. godine;

Mjere Vlade FBiH

Isti uvjeti privređivanja za sve proizvođače ribe

Vlada je dala saglasnost na Odluku o izmjeni Odluke o stopama, odnosno iznosima posebnih vodoprivrednih naknada koju donose upravni odbori javnih vodoprivrednih preduzeća.

Izmjenama, koje su privremenog karaktera, utvrđena je, niža od dosadašnje, stopa vodoprivredne naknade za uzgoj ribe u visini od 0,04 KM po jedan kg prodane ribe, jedinstvena za ribu proizvedenu u ribnjacima i kavezima, čime su izjednačeni uslovi privređivanja za sve proizvođače.

- u vezi sa priznavanjem Ureda za veterinarstvo BiH, procedura dolaska države na listu broj 1 (izvoz u EU bez ograničenja) traje u najboljem slučaju jednu i po godinu od dana predavanja potrebne dokumentacije u Brisel. Na sastanku Grupa proizvođača ribe i riblje mladi, naši učesnici pomenute konferencije u Italiji informirali su nas da Veterinarska inspekcija u Briselu nije dobila zvanično pismo Ureda za veterinarstvo BiH;

- ukoliko država ne zadovoljava uslove EU, nemoguće je da firme izvoze u EU bez obzira na činjenicu da poduzeće zadovoljava uvjete EU;

- postoje finansijski fondovi EU za mediteranske zemlje;

- prenos tehnologije certificiranja proizvoda, a postoje fondovi EU za implementaciju ovih projekata.

Zaključci konferencije mogli bi se svesti na sljedeće:

1. Olakšati procedure uvoza - izvoza između članice EU i zemalja koje nisu članice EU, a pripadaju regiji Mediterana. Predstavnicima španske delegacije su ponudili tehničku pomoć od Ministarstva poljoprivrede i ribarstva.

2. Pokloniti više pažnje sigurnosti okoliša od transportnih brodova (u vezi sa posljednjom prirodnom katastrofom koja je zadesila špansku obalu). Apeluje se na vlasti mediteranskih zemalja

i EU da se posveti veća pažnja okolišu u Sredozemnom moru.

3. Pojačati lobiranje u EU u vezi sa trgovinom ribljih proizvoda unutar euromediteranskih zemalja. U vezi sa ovim treba predložiti profesionalnu platformu rada u narednom periodu.

4. Osigurati podršku za tehničku pomoć u vezi sa točkom 1. Konkretni zahtjev BiH treba biti upućen sekretarijatu "Eueomed TDS" kako bi se pronašlo rješenje za ovu oblast.

Osnovan je Koordinacioni komitet kojeg čine predstavnici Španije, Egipta i Republike Hrvatske, koji će, zajedno sa Sekretarijatom, koordinirati poslove asocijacije.

Generalni sekretar asocijacije je predstavnik Italije.

Za 2003. godinu planirane su sljedeće aktivnosti:

- sastanak Koordinacionog komiteta u Alžiru u drugoj polovini siječnja - januara 2003. godine;

- seminar u Španiji o "Tehničkoj pomoći" početkom siječnja - januara ili krajem veljače - februara 2003. godine;

- radionica u Alžiru u vezi sa procedurama hlađenja i smrzavanja ribljih proizvoda;

- s obzirom na preuzimanje Italije za predsjedavajuće funkcije u EU, predloženo je da se treća konferencija održi u Ankoni prve sedmice listopada - oktobra 2003. godine.

Naši učesnici na pomenutoj konferenciji preporučuju daljnji angažman BiH u ovoj asocijaciji.

S obzirom na to da je asocijacija pri EU i da su članovi asocijacije zemlje članice EU i zemlje koje nisu članice, a pripadaju regionu Mediterana, od važnosti je da ubuduće BiH učestvuje u radu asocijacije kojom je moguće štititi interese proizvođača ribe BiH.

Predlažemo da se imenuje predstavnik BiH u ime komora entiteta koji bi pratio rad asocijacije i zastupao interese aqua i marikulture.

Realizacija odluke o poticajima za poljoprivrednu proizvodnju

Na osnovu saznanja do kojih je došlo Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva u realizaciji Odluke o osnovnim kriterijima i načinu ostvarivanja novčanih poticaja u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji iz Budžeta Federacije BiH za 2002. godinu, Vlada je na 78. sjednici zadužila ovo ministarstvo da pripremi tekst nove odluke.

Tom bi odlukom bilo omogućeno Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva da neutrošena sredstva po pojedinim stavkama predviđenih novčanih poticaja za primarnu poljoprivrednu proizvodnju može usmjeriti na druge stavke.

Pri implementaciji poticaja došlo se do saznanja da neke značajne oblasti poljoprivredne proizvodnje nisu bile predviđene postojećom odlukom, pa su izmjene nužne zbog uključivanja ovakvih proizvođača u projekat poticanja primarne poljoprivredne proizvodnje iz Budžeta.

Šumarstvo

Ekološki aspekti primjene goriva i maziva

JP "Bosanskohercegovačke šume" i Šumarski fakultet, uz finansijsku pomoć GTZ-a, organizirali su, 18. decembra 2002. godine, seminar Ekološki aspekti primjene goriva i maziva u šumarstvu - stanje i perspektive

Na ovom seminaru prezentovali su svoje radove poznati stručnjaci šumarstva. Teme koje su obradili bile su: "Ekološki biorazgradivi energenti i šumarstvo" (Mirsad Gadžo, dipl. inž. šum., JP "BH ŠUME" Sarajevo), "Tehničko-tehnološki aspekti primjene goriva i maziva u šumarstvu" (doc. dr. Branimir Jovanović, Šumarski fakultet Sarajevo), "Negativni utjecaji primjene goriva i maziva u šumarstvu na šumske ekosisteme" (prof. dr. Vladimir Beus, Šumarski fakultet Sarajevo) i "Ekološki prihvatljivi lubrikanti" (prof. dr. Kemo Sinanović, Šumarski fakultet Sarajevo).

U očuvanju i unapređenju prirodne i životne sredine šumski ekosistemi i šumarstvo kao djelatnost imaju odlučujući značaj u mnogim slučajevima. Integralno šumarstvo podrazumijeva polivalentno korištenje šuma: drveta i drugih sirovina i proizvoda iz šuma, uz očuvanje svih općekorisnih funkcija šuma: zaštitnih, socijalnih, pejzašnih. Ove činjenice razlog su što je šumarska privreda sve više pod lupom ekoloških institucija i pokreta i

pod posebnim tretmanom i u zakonskoj regulativi, koja se bavi raznim aspektima zaštite prirode i životne sredine izloženih sve različitim vidovima degradacije. Poseban vid oštećenja šumskih ekosistema, odnosno prirodne sredine jeste emisijom različitih polutanata, gdje i upotreba mineralnih goriva i maziva ima negativne uticaje.

O štetnosti mineralnih goriva i maziva, te o njihovoj razgradljivosti nije se mnogo znalo ili se iz ko zna kojih razloga ovome nije pridavalo značaja. Imajući u vidu da ako samo jedan odsto goriva i maziva dospije u vodu, izgubljeno je za upotrebu preko 116 miliona kubnih metara pitke vode. Zbog toga se u Evropi radi na iznalaženju alternativnih energenata tako da se mineralna maziva i goriva zamijene biološki razgradljivim i ekološki podnošljivim spojevima. Kao osnova za proizvodnju ekomaterijala su biljke uljarice.

Argumenti za uvođenje bioloških brzo razgradivih sredstava ogledaju se na zaštiti voda i zemljišta, uštede na troškovima otklanjanja oštećenja, zaštite i očuvanja resursa, zaštiti klime (redukciji CO₂), podsticanje i korištenje poljoprivredne proizvodnje i nastajanje nove proizvodnje.

Pored navedenih tema, prezentovani su i proizvodi koji se preporučuju za upotrebu u šumarstvu:

- eksploataciono ispitivanje ulja BIOLANCOL za podmazivanje raznih garnitura motornih testera, Desimir Jezdić, dipl. inž. šum., JP "Srbija šume" Sremska Mitrovica;

- mjere zaštite šuma i šumskog zemljišta sa osvrtom na primjenu bio-ulja i njenom ekonomskom opravdanošću, Edib Pašić, dipl. inž. šum., "Bosšumčaj" Sarajevo;

- tko je "Valvoline", Josip Tomić, dipl. inž., Ranko Rezina, dipl. inž. "Valtec BiH".

Š. ALIMANOVIĆ³

Ljekovito bilje

Mogućnosti zapošljavanja

Ukupna površina Federacije BiH je 2.607.579 ha i od te površine na šumsko zemljište i goleti otpada 1.348.783 ha, a livade i pašnjaci zauzimaju 750,734 ha * Upravo su to staništa raznolikog samoniklog ljekovitog bilja * Ljekovito bilje se može uzgajati i u plantažnom uzgoju na oranicama

Razvoj mirovnog procesa u BiH stvorio je povoljne uvjete za uspostavljanje i oživaljavanje gospodarstva. U proizvodnji, sakupljanju i izvozu ljekovitog bilja i šumskih plodova ima prostora za veću aktivnost.

BiH je najbogatija republika u bivšoj Jugoslaviji vrstama ljekovitog bilja (Angelica archangelica, Robinia pseudacacia, Plantago sp., Pinus silvestris, Betula pendula, Pirethrum cinerariaefolium, Cucurbita pepo, Apium graveolens, Arctium lappa, Convallaria majalis, Symphytum officinale, Ononis spinosa, Sinaps arvensis, Teucrium montanum itd), od kojih nekih ima u izobilju (Tilia cordata - lipa, Salvia officinalis - kadulja, Atropa belladonna - velebilje, Colchicum autumnale - mrazovac itd). Ovo je zemlja koja ima povoljne klimatske i zemljišne uvjete za rast i razvoj ljekovitog bilja, pa i onih vrsta koje kod nas nisu zastupljene u dovoljnim količinama (Angelica archangelica - anđelika, Pirethrum cinerariaefolium - buhač, Mellisa officinalis - matičnjak, Valeriana officinalis - macina trava itd).

Međutim, iskorištavanje ljekovitog bilja i šumskih plodova kod nas nije dovoljno razvijeno niti se ovoj grani gospodarenja daje značaj koji zaslužuje, s obzirom na mogućnosti zapošljavanja većeg broja ljudi.

Za ovo ima više razloga od kojih ističemo:

- polovinu teritorije FBiH čine šume, livade i pašnjaci na kojima raste raznoliko ljekovito bilje, šumski plodovi, koje se ne iskorištava na adekvatan način;

- nedovoljno organiziran otkup;

- ono što se radi ne radi se na dovoljno stručnoj razini, a nekada i štetno;

- ne koriste se veće mogućnosti zapošljavanja starijih osoba, invalida rata i rada, kao i mladih stručnih osoba.

Tu su velike rezerve koje trebamo znalački iskoristiti. Svaki narod, svaki kraj i svaka epoha imaju svoje navike i običaje. Ljekovito bilje ima tradiciju. U okviru svojih mogućnosti, od najranijeg doba do pune starosti, čovjek stiče saznanja o korisnosti bilja koje raste u njegovoj okolini. Kod nekih naroda ova saznanja se prenose sa koljena na koljeno i postaju začetkom narodne medicine i farmacije. Manje ili više poznate trave u nekim zemljama i krajevima su jedina ljekovita sirovina.

Erina LASIĆ

Prve hidroturbine proizvedene u BiH

Uspješno realizovan projekat male hidroelektrane Snježnica (500 kw)

U sklopu objekta za vodosnabdijevanje termoelektrane Ugljevik, na rijeci Rastošnici izgrađena je nasuta brana Snježnica kojom je formiran akumulacioni bazen ukupne zapremine 20 x 10⁶ m³, sa dužinom akumulacije oko četiri kilometra

Prema usvojenoj koncepciji, ova akumulacija služi za pokrivanje vodnog deficita koji se javlja u prirodnim dotocima rijeke Janje, iz koje se, inače, vrši direktno zahvatanje vode za potrebe termoelektrane Ugljevik.

S obzirom na značajan neiskorišten hidroenergetski potencijal, investitor JP Elektroprivreda BiH je pokrenula projekat izgradnje male hidroelektrane na ovom objektu.

Na javnom tenderu, ispred Siemens-a, isporuku elektro-mašinske opreme (turbine, generatori, oprema automatike za lokalni i daljinski nadzor) je dobila domaća firma Conel Company, Tuzla.

Mala hidroelektrana Snježnica, prema projektnom rješenju, neto pad: $H_n = 50$ m i protok: $Q = 1000$ l/s ima dvije turbine tipa Francis, snage 350 kW i 150 kW.

Konstruisanje, fabrička izrada ovih turbina, je rezultat rada naših inženjera.

Conel Company d.o.o. Tuzla u oblasti hidroenergetike je specijalizovana za:

- projektovanje, proizvodnju i montažu mašinske opreme za male hidroelektrane snage do 1.000 kW (projektovanje i proizvodnju Pelton, Francis i cijevnih (propelernih) turbina);

- projektovanje, proizvodnju i montažu hidromehaničke opreme;

- projektovanje i izradu kompletne elektroopreme, uključujući nabavku generatora i transformatorskih stanica.

Conel Company, Tuzla, pruža usluge izrade tehničke dokumentacije u AutoCad-u (2D i 3D), do nivoa radioničkih crteža, iz svih oblasti mašingradnje.

Referenc lista Conel company Tuzla do sada realizovanih projekata malih hidroelektrana u:

ime elektrane	snaga (kW)	godina
MHE Snježnica	500	2002.
MHE Robnik	200	2000.
MHE Hren	55	2000.
MHE Čibelj	75	1999.
MHE Župnišće	15	1998.
MHE Prodarjeva Grapa	200	1998.
MHE Kapun	132	1997.

Joško JENKO

O reguliranju emisije polutanata u zrak

Krajem prošle godine Evropska zajednica je stavila na snagu dvije direktive koje reguliraju emisiju polutanata u zrak. Naime, 27. novembra 2001. godine u službenom glasniku Evropske zajednice objavljene su: LCPs - Direktiva o ograničenju emisije iz velikih energetske postrojenja i NECs - Direktiva o državnim krovrim emisijama

Obje direktive imaju zakonsku snagu, te su države članice Evropske zajednice dužne odredbe inkorporirati u svoje zakone. Direktivama je manifestiran usaglašen korak naprijed na međunarodnoj razini u kontroliranju emisije i znak da vlade ozbiljno razmatraju ukupne parametre kvaliteta zraka, a ne samo efekte gasova staklene bašte, kako je regulirano Kyoto Protokolom.

Dakle, direktive imaju ključnu ulogu u naporima Evropske zajednice da smanji zagađenje zraka - naročito sumpordioksidom (SO_2) koji je temeljni "krivac" za kisele kiše, te azotnim oksidom (NO_x).

Velika energetska postrojenja za sagorijevanje

Direktiva o ograničenju emisije određenih polutanata u zrak iz velikih postrojenja za sagorijevanje dopunjava direktivu 88/609/EEC kojom je regulirana emisija iz velikih energetske postrojenja (LCPs). Procijenjeno je da se iz tih postrojenja emituje 63 odsto od ukupnog iznosa SO_2 i 21 odsto od ukupnog iznosa NO_x emisije u Evropskoj uniji.

Pojam "veliki" u ovom kontekstu znači da je toplotni input jednak ili veći od 50 MWt. Prvobitna direktiva, koja je usvojena 24. novembra 1988. godine, imala je za cilj da se postepeno smanjuje godišnja emisija SO_2 i NO_x iz postojećih elektrana i da se postave granične vrijednosti emisije SO_2 , NO_x i prašine u slučaju izgradnje novih elektrana.

Priprema nove direktive započeta je, 8. jula 1998. godine, nakon što je EZ podnio inicijalni prijedlog za dodatno pooštavanje i spuštavanje granica emisije.

Inicijalni prijedlog je obuhvatao preporuke za:

- ažuriranje graničnih vrijednosti emisije iz velikih energetske postrojenja, koja su dozvolu za rad dobila nakon 27. novembra 2002. godine. Klasificiranju se pristupilo shodno veličini postrojenja i vrsti goriva koje se koristi;

- proširenje opsega početne direktive uključivanjem u reguliranje i gasnih turbina;

- ažuriranje opsega fokusiranih goriva, uključujući pojašnjenje veze nove direktive sa drugim direktivama koje tretiraju otpadni pepeo i koje upućuju na korištenje biomase kao izvora energije;

- unapređenje i razvoj kombinirane proizvodnje toplote i električne energije;

- pojačanje mjera koje se odnose na monitoring emisije (uključujući i one sa postojećih postrojenja), i na poštivanje graničnih vrijednosti emisije.

"Postojeće" elektrane

U startu je bilo predloženo da se ne ažuriraju granice emisije za elektrane koje su dozvolu za rad dobile prije 1. jula 1987. godine. Međutim, 14. aprila 1999. godine pri prvom čitanju prijedloga, Vijeće Evrope je usvojilo 15 amandmana. Istim je, ipak, podržano da se u okviru ove direktive uključe postrojenja koja su dozvolu za rad dobila prije 1987. godine, zbog činjenice da ta kategorija elektrana emitira značajnu količinu SO_2 .

Nakon tih amandmana, Evropska komisija je zatražila izvještaj kojim bi se ispitalo smanjenje emisije uključivanjem elektrana iz perioda prije 1987. godine. Konstatovano je, iako je prvobitna direktiva nametnula državne krovne vrijednosti o ukupnim emisijama iz elektrana tog tipa, da su postojeće elektrane i dalje značajan izvor emisije SO_2 i NO_x . U izvještaju je zaključeno da bi do 2010. godine, bez mjera predložene direktive, postojeće elektrane vjerovatno bile odgovorne za 44 odsto ukupne emisije SO_2 i 12 odsto NO_x .

Smanjene granice emisija

Pored nastojanja da se direktivom obuhvate postojeće elektrane, Vijeće Evrope se snažno zalagalo i da se efektivnost nove direktive poveća. Nakon drugog čitanja, 14. marta 2001., Vijeće Evrope i Zajednica se nisu složili oko konačnog teksta predložene direktive, pa je proces usklađivanja bio neminovan. Centralno pitanje bilo je treba li ići na dalje smanjenje graničnih emisija NO_x , kao produkta sagorijevanja goriva, prvenstveno uglja.

Konačno, postignut je dogovor da se novom direktivom granične vrijednosti NO_x za elektrane sa čvrstim gorivima smanjuju od 650 mg/Nm³ do 200 mg/Nm³. To ograničenje se odnosi na nove i za postojeće elektrane do 2016. godine.

Definirane granične vrijednosti emisije polutanata bit će bitan reper za pregovore sa državama istočne Evrope koje se nadaju ulasku u EU.

Međutim, koncesijom postojeće elektrane mogu biti oslobođene obaveza koje se odnose na nove standarde o emisiji, ukoliko prije 30. 6. 2004. godine preko pisane deklaracije upućene relevantnom tijelu poduzmu sve da u periodu između 1. januara 2008. i 31. decembra 2015. godine elektrane neće raditi više od 20.000 radnih sati.

Dalje, za elektrane sa procijenjenom proizvodnjom od 400 MW, koje do 31. decembra 2015. godine ne rade više od 200 sati godišnje ili 500 sati od 1. januara 2016. godine primjenjivat će se tolerantnija granična vrijednost za SO_2 od 800 mg/Nm³.

Zaključeno je da sa 31. decembrom, 2004. godine Evropski komitet mora podnijeti izvještaj koji će obuhvatiti detalje o: potrebi poduzimanja narednih mjera, efikasnosti i prednostima daljih

smanjenja emisija, efektima postavljenih granica emisije i konkurentnosti na tržištu električne energije i planovima za smanjenje emisije na razini država.

Krovne državne vrijednosti emisija

Cilj direktive o krovnim državnim vrijednostima emisije određenih atmosferskih zagađivača (NECs) jeste da se pomoću kontroliranja državnih emisija smanji zdravstveni rizik od polutanata iz zraka. Postavljaju se granice emisije za SO₂, NO_x, isparljive organske komponente (VOCs) i amonijak (NH₃) i očekuje se da do 2010. godine države članice neće prekoračiti razinu emisije za te zagađivače, kako je prikazano u tabeli ispod.

Krovne državne vrijednosti emisija za SO₂, NO_x, VOCs i NH₃ koje će biti postignite do 2010. godine

Država	SO ₂ (kilotone)	NO _x (kilotone)	VOC (kilotone)	NH ₃ (kilotone)
Austrija	39	103	159	66
Belgija	99	176	139	74
Danska	55	127	85	69
Finska	110	170	130	31
Francuska	375	810	1050	780
Njemačka	520	1051	995	550
Grčka	523	344	261	73
Irska	42	65	55	116
Italija	475	990	1159	419
Luksemburg	4	11	9	7
Holandija	50	260	185	128
Portugal	160	250	180	90
Španija	746	847	662	353
Švedska	67	148	241	57
UK	585	1167	1200	297
Ukupno	3850	6519	6510	3110

Shodno toj direktivi Evropska komisija u toku 2004. i 2008. godine mora izvještavati Evropski parlament i Vijeće Evrope o napretku koji je načinjen u implementaciji temeljnih načela i o rezultatima u međuvremenu ostvarenih okolinskih ciljeva, tj. o smanjenju zakiseljavanja atmosfere i razine izlaganja tla ozonu, te dugoročnih ciljeva eliminiranja kritične razine emisije i postizanja kvaliteta zraka u skladu sa smjernicama Svjetske zdravstvene organizacije (WHO). Očekuje se da će zacrtani ciljevi biti ostvareni do 2010., odnosno respektivno do 2020. godine.

Izvještaji bi, gdje je to moguće, trebali biti praćeni prijedlozima za modifikaciju državnih krovnih emisija i/ili vremenski definiranih okolinskih ciljeva.

Pregled graničnih vrijednosti emisija prema novoj direktivi EZ-a

“Granična vrijednost emisije” za supstance je dozvoljena količina ispuštanja te supstance u zrak u otpadnim gasovima iz velikih postrojenja za sagorijevanje.

GRANIČNE VRIJEDNOSTI EMISIJE SO₂

A/ za čvrsto gorivo

Granične vrijednosti emisije za SO₂ (izražene u mg/Nm³) - sadržaj O₂ od šest odsto za postojeće elektrane i elektrane za koje je dozvola zatražena prije 27. novembra 2002. i koje u rad neće ući poslije 27. novembra 2003. godine prikazane su u narednoj tabeli:

<i>Termički input MWt</i>	50	100 - 500
Opći slučaj mg/Nm ³	2.000	Linearno opadanje do 400
Ako je ograničen do 2.000 sati/godišnje od 2008. do 2015. godine		800
ili 1.500 sati/godišnje od 2016. - pet godina tekućeg prosjeka		800

Tamo gdje zbog karakteristika goriva, granične vrijednosti koje su prikazane na dijagramu ne mogu biti ispunjene, stepen odsumporavanja od najmanje 60 odsto bit će postignut u slučaju elektrana sa procijenjenim termičkim inputom koji je manji ili jednak 100 MWt, 75 procenata za elektrane veće od 100 MW t i 90 procenata za postrojenja veća od 300 MWt.

Za elektrane veće od 500 MWt, mora se primijeniti stepen odsumporavanja od 94 odsto ili od najmanje 92 procenta gdje je ugovor za priključak dimnih gasova na njene instalacije započeo prije 1. januara 2001. godine.

Granične vrijednosti emisije za SO₂ /izražene u mg/Nm³ (sadržaj O₂ od šest odsto)/ za nove elektrane poznatije po oznaci "nova - nova" (isključujući gasne turbine u kojima se sagorijeva čvrsto gorivo su slijedeće):

Vrsta goriva	50 - 100 MWt	100 - 300 MWt	preko 300 MWt
Biomasa	200	200	200
Opći slučaj	850	200**	200

*** Osim u slučaju "najudaljenijih regija" (Francuski prekookeanski odjeli, Azuri i Madeira (Portugal), Kanarska ostrva) gdje se primjenjuje 850 do 200 mg/Nm³ (linearno smanjenje).*

Ukoliko granične vrijednosti iz ove tabele ne mogu biti zadovoljene zbog karakteristika goriva, postrojenja moraju dostići 300 mg/Nm³ SO₂ ili je stepen termičkog ulaza manji ili jednak 300 MWt. U slučaju postrojenja sa procijenjenim termičkim ulazom većim od 300 MWt, primjenjuje se stepen odsumporavanja do maksimalno dozvoljene granične vrijednosti emisije od 400 mg/Nm³.

B/Tečna goriva

Granične vrijednosti emisije za SO₂ /izražene u mg/Nm³ (sadržaj O₂ od tri odsto)/ za postojeće elektrane i elektrane za koje je dozvola zatražena prije 27. novembra 2002. godine i koje u rad neće ući prije 27. novembra 2003. godine. koje će biti primijenjene za postrojenja koja koriste tečna goriva prikazana su u narednoj tabeli:

Termički input MWt	50 - 300	300 - 500
mg/Nm ³	1.700	Linearno opadanje do 400

Granične vrijednosti emisije za SO₂ /izražene u mg/Nm³ (sadržaj O₂ od tri odsto)/ za nova postrojenja koja koriste tečna goriva (isključujući gasne turbine) su slijedeće:

50 - 100 MWt	100 - 300 MWt	više od 300 MWt
850	400 - 200 linearno smanjenje**	200

*** Osim u "najudaljenijim regionima", gdje se primjenjuje 850 - 200 mg/Nm³, linearno smanjenje.*

C/Gasovita goriva

Granične vrijednosti emisije za SO₂ /izražene u mg/Nm³ (sadržaj O₂ od tri odsto)/ za postojeće elektrane i elektrane koje koriste gasovito gorivo, a za koje je dozvola zatražena prije 27. novembra 2002. godine i koje u rad neće ući poslije 27. novembra 2003. godine prikazane su kako slijedi:

Vrsta goriva	Granične vrijednosti (mg/Nm ³)
Gasovita goriva općenito	35
Ukapljeni gas	pet
Niski CV gasovi iz gasifikacije rafinerijskih otpadaka, gas iz koksnih peći, gas iz visokih peći	800
Gas iz gasifikacije uglja	Bit će utvrđeno kasnije

Granične vrijednosti emisije za SO₂ (izražene u mg/Nm³ /sadržaj O₂ od tri odsto)/ za nova postrojenja koja koriste gasovita goriva su slijedeće:

Vrsta goriva	Granične vrijednosti (mg/Nm ³)
Gasovita goriva općenito	35
Ukapljeni gas	pet
Niski CV gasovi iz koksnih peći, visokih peći	400
Niski CV gasovi iz visokih peći	200

(Nastavak u sljedećem broju)

Kadira MOČEVIĆ i Lejla MAŠALA

Ponuda - Tražnja

Austrijska firma **Fritz Getraenke GmbH** nudi sljedeće rabljene mašine za punjenje flaša:

- mašina za pranje flaša,
- punjač,
- mašina za etiketiranje,
- injector,
- Mix Cult Matek,
- kompresor,
- skretnica,
- razne transportne trake,
- kotao,
- stanica za skidanje kamenca.

Mašine su bile do 2002. godine u pogonu, a generalni remont izvršen je 1991. godine. Mašine se nude za samostalnu montažu, a mogu se koristiti i u proizvodnji piva.

Zainteresovane molimo da direktno kontaktiraju sljedeću firmu:

Fritz Getraenke GmbH
 Marktplatz 18 a
 A - 8625 Turnau
 Telefon: 0043 3863 2235
 Faks: 0043 3863 2622
 Kontakt: Wilhelm Fritz
 Korespondencija: njemački

Austrijska kompanija **Zimmerei & Blockhausbau Polanschuetz GesmbH** (proizvođač drvenih kuća) prodaje upotrebljavane mašine za preradu drveta iz svog mašinskog parka, uključujući i sušaru. Mašine će biti na raspolaganju od kraja maja 2003. godine, a sušara odmah. Razgledanje mašina je moguće u svakom trenutku. Bliže informacije mogu se dobiti kod:

Zimmerei & Blockhausbau Polanschuetz GesmbH
 Offenseestr. 61
 A-4802 Ebensee
 Telefon: 0043 6133 5335
 Faks: 0043 6133 6136
 E-mail: office@holzhausbau.at, Homepage: www.holzhausbau.at
 Kontakt: Ulrike Polanschuetz

Preduzeće Brovis namjerava saradivati sa privrednicima ZDK

Preduzeće Brovis d.d. Visoko, članica preduzeća Akova Impeks d.o.o. i Mesne industrije (MI) Ovako u narednom periodu želi uspostaviti kooperativnu saradnju sa poljoprivrednim proizvođačima za tov pilića na području Zeničko-dobojskog kantona (ZDK), javio je dopisnik Agencije ONASA.

Tim povodom su u Privrednoj komori (PK) ZDK promovisani dosadašnji poslovni rezultati i proizvodni planovi preduzeća Brovis.

Brovis d.d. je formiran nakon privatizacije Tvornice stočne hrane Visoko i farme Dobrinja u Visokom.

Direktor preduzeća Faruk Buljumbašić kazao je za Agenciju ONASA da "suština ovog projekta predstavlja stvaranje jedne zdrave infrastrukture za vlastitu proizvodnju domaćeg pilećeg mesa".

Do sada je u preduzeće investirano više nego što je bilo obavezno po ugovoru o kupovini bivše državne Tvornice stočne hrane i farme Dobrinja, a uz zadržanih 86 zaposleno je i novih 75 radnika. Do juna ove godine u planu je zapošljavanje još 70 radnika.

Ponuda za saradnju na području kooperacije izrade dijelova - komponenti za novi proizvod

Traktor BORI

BORI SEŽANA je preduzeće koje razvija novi tip poljoprivrednih mašina (poljoprivredni alati za traktore) i traktor Bori, koji će se u cijelosti proizvoditi u preduzeću Bori - Bosanska Krupa.

Želi se postići bosanski proizvod, što znači da preko 50 odsto ugrađenih dijelova treba biti proizvedeno kod bosanskih kooperanata.

Zato se pozivaju, proizvođači:

- * dijelova za izradu šasijskih dijelova za automobilsku industriju,
- * dijelova i komponenata za mjenjač, diferencijal, prednji i zadnji most,

* cijevastih materijala za električne i hidrauličke instalacije vozila i

* drugih dijelova, te komponenata, koje bi se ugrađivale u poluproizvode i konačne proizvode.

Da se jave, kontaktna osoba je Milan Roškarić, telefon: 00386 2 7200 665, faks 00386 2 7200 666, GSM 00386 41 788390.

N. Š. M.

Kompanija koja stalno povećava proizvodnju

FDS već dvije godine zaredom ostvaruje godišnji plan proizvodnje od 4.000 tona i gotovo u cijelosti je dostigao predratnu proizvodnju. Uz to, učinio je i značajan iskorak u izvozu - u 2002. godini vrijednost izvoza cigareta iznosi više od 20 miliona konvertibilnih maraka

Ova najstarija bosanskohercegovačka industrijska kompanija grabi krupnim koracima u svome razvoju. To najbolje potvrđuje činjenica da je u 2001. godini gotovo u cijelosti dostigla predratnu proizvodnju. Podvig je utoliko veći što je to ostvareno na daleko manjem tržištu, uglavnom, Federacije Bosne i Hercegovine. Poslovna - 2001. godina ostat će zapamćena i po svojevrsnom rekordu: godišnji plan proizvodnje ostvaren je za 11 mjeseci, pa je na tržište plasirano 4.150 tona ili 12 odsto više nego godinu dana ranije.

Takav trend rasta proizvodnje nastavljen je i u 2002. godini kada je proizvela više od 4.000 tona cigareta, ali su zato postignuti i još bolji finansijski rezultati. Takvim poslovnim uspjesima može se pohvaliti malo koja firma u BiH.

- U poslovnoj - 2002. godini ugovoren je plasman cigareta na tržište SR Jugoslavije, od čega je samo na Kosovu prodato više od hiljadu tona i zaradeno nešto više od 20 miliona KM - kaže Šefik Lojo, generalni direktor FDS-a.

Uz to, u Crnu Goru mjesečno se izvozilo 15 tona cigareta u vrijednosti 450.000 KM, a u Srbiju od 50 do 60 tona u vrijednosti oko 1,5 miliona KM. U 2002. godini počeo je i izvoz cigareta u Albaniju. Prema riječima Šefika Loje, plasman sarajevskih cigareta na pomenuta tržišta odvija se uz poštivanje svih propisa i drugih mjera predostrožnosti protiv šverca.

Tako je na svaku paklu cigareta nalijepljena porezna markica, a šlepere sa cigaretama do granice prate carinici i predaju ih carinicima u zemlji kupca.

- Sve dok se nismo stabilizirali na bh. tržištu, ustezali smo se od izvoza - kaže Šefik Lojo. - Unatoč činjenici da na prostoru BiH imamo neloyalnu stranu konkurenciju i pravu najezdu švercera, naše pozicije su ojačane u zadnje dvije godine. To se najbolje vidi po ostvarenju plana proizvodnje u 2001. i 2002. godini. Pozitivni proizvodni i finansijski rezultati dobijaju još više na značaju, kada se ima u vidu činjenica da su ulaganja vlastitih sredstava u protekle tri godine u modernizaciju i instaliranje najmodernije tehnologije iznosila više miliona maraka.

Da li će FDS krenuti u osvajanje zapadnog tržišta? Šefik Lojo napominje da će to ići teže, s obzirom na to da su na njemu prisutne jake multinacionalne kompanije. Uz to, u Republici Hrvatskoj država je uvela visoke carinske dažbine za uvoz stranih cigareta i tako zaštitila domaću proizvodnju.

FDS, čija je vlasnička struktura izvršena po važećim propisima, zapošljava oko 500 radnika. U današnjem vremenu i u teškom tržišnom okruženju, bez prave zaštite domaće proizvodnje, FDS i njegovi radnici uspjeli su sačuvati i održati kontinuitet proizvodnje, mjesto na tržištu i ugled kojeg su generacije s ljubavlju gradile u prethodnih 122 neprekidnog rada i uspješnog poslovanja.

Za ovu priliku valja spomenuti još jednu važnu činjenicu. FDS se jedini pojavljuje kao kupac duhana koji se proizvodi u općinama Stolac, Čapljina, Čitluk, Ljubuški, Grude, Gradačac i Orašje. Jedan dio otkupljenog duhana koristi u vlastitoj proizvodnji cigareta, a ostalo izvozi u R Makedoniju. Pored toga, FDS novčanim pozajmicama duhanskim stanicama pomaže kreditiranje proizvodnje duhana, nabavku mineralnih gnojiva, zaštitnih sredstava itd. Svi od duhanara do direktora duhanskih stanica tvrde da nije FDS-a u BiH bi davno prestala proizvodnja duhana.

Ahmed METIJEVIĆ

Fabrika duhana Sarajevo Specijalne cigarete za kraljevsku svadbu

U Fabrici duhana Sarajevo, koja je osnovana 1880. godine, u prve dvije godine se križao i pakovao duhan. Godine 1882. proizvedene su prve tri vrste cigareta - "Damen", "Hercegovina" i "Bosna".

Svoj proizvodni i poslovni vrhunac Fabrika duhana Sarajevo dostiže u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca. Naime, bila je jedina u prvoj Jugoslaviji koja je imala počast kojoj je po najvišem nalogu stavljen u dužnost da proizvodi cigarete za dvor kralja Aleksandra Karadorđevića. Uz to, 1922. godine prilikom vjenčanja kralja Aleksandra i kraljice Marije proizvela je specijalne cigarete "Mladenci", koje su imale zlatni pisak.

Kućna dijagnostika

Tehnološki napredak naročito informatičke tehnologije i biotehnologije je doveo do velikog napretka i u medicini. Svakodnevna otkrića potresaju naše predodžbe o ljudskom organizmu, zdravlju i bolesti. Medicinska nauka se usložnjava, otvaraju se novi horizonti, izučavaju se nove oblasti...

Danas je moguće otkriti bolest u samom začetku, kada je i najlakše sprovesti liječenje, što dovodi do sve boljih rezultata. Najbolji pokazatelj je porast prosječne dužine života. U isto vrijeme broj medicinskog osoblja se nije značajno promijenio u odnosu na prije 10, 20 i više godina, a potrebe za njima su porasle.

Poznat je "baby boom" fenomen kad se nakon drugog svjetskog rata u roku od nekoliko godina prirodni priliv stanovništva naglo povećao. Danas su ti ljudi ušli u životnu dob koja ima svoje potrebe u zdravstvenoj njezi - tadašnji bum beba se danas ogleda kroz bum ljudi treće dobi. Međutim, nemoguće je očekivati da mali broj profesionalnog zdravstvenog osoblja odgovori svim zahtjevima koji se svakodnevno postavljaju pred njih.

Posljedica koju bi logično mogli očekivati jeste da nastane zagušenje u pružanju zdravstvenih usluga, npr. da ljudi moraju čekati najobičnije usluge danima, mjesecima, a za složene zahvate i godinama.

Na sreću, napredak se dešava uporedo i u smislu pojednostavljivanja upotrebljivosti dijagnostičkih i terapijskih sredstava za čije korištenje ne treba imati završen studij medicine, dapače mogu ih koristiti i ljudi koji nemaju nikakvo predznanje iz te oblasti.

Od medicinske dijagnostike odvaja se segment kućne dijagnostike, koja već sada broji značajan broj sredstava. Kućna priručna sredstva su oduvijek postojala samo ne u ovom obliku i ne na ovom nivou, a razlog je težnja čovjeka da preuzme kontrolu nad svojim zdravljem.

Metoda kontrole, recimo, šećera se izvodila probanjem ukusa urina, bolesti su se prepoznavale ukusom i mirisom znoja, da ne nabrajamo i druge neprijatne metode, sada stvar prošlosti.

Od aparata koji su se koristiti su termometri na živu (u njihovu nepraktičnost svi smo se imali priliku uvjeriti "loveći" živu iz razbijenog termometra), te klasični aparati za mjerenje pritiska za koje je, ipak, trebalo iskustvo i vještina kako bi se mogli upotrijebiti.

Za taj segment se može reći da postoji u primordijalnom obliku još odavno.

Pored napretka u tehnologiji opšta obrazovanost običnog čovjeka, informisanost kroz masmedije i sredst-

va komunikacije, dovodi da se moderni čovjek postavlja u aktivan odnos prema svom zdravlju. Jedan od bitnih elemenata tog pristupa jeste kontrola, sredstvima koja su do prije kratkog vremena bila dostupna samo u složenim zdravstvenim sistemima.

Šta znači dijagnoza?

Dijagnosys je grčka riječ, a znači poznavanje prirode bolesti, što je još uvijek pravo ljekara. Međutim, prostor za samokontrolu postoji i treba ga iskoristiti. Uštede na vremenu i novcu su ogromne. Šta je od tih sredstava dostupno u BiH?

Brzi testovi

Ova grupa dijagnostičkih sredstava se temelji na specifičnoj reakciji antigen - antitijelo koja gotovo sto-percentno otkriva različite tvari za koje je taj test pripremljen. S obzirom na to da su dosadašnje procedure trajale i po nekoliko dana, pa i sedmica kao što je slučaj kod Mycobacterium Tuberkulosis, ili Influenza virus - poznat kao virus gripa ova metoda koja se od početka do kraja obavi za nekoliko minuta je dobila oznaku RAPID-brza. Brzinom se ne gubi na kvaliteti, jer je to potpuno drugačiji pristup od dotad poznatih i ne radi se o skraćanju i gubitku bitnih osobina procedure, već o proceduri koja ima potpuno drugačiju prirodu. Ima široku primjenu i nije specifičan za jednu ili dvije tvari. Prednost je u tome da se za relativno male novce može u kratkom intervalu i stvoriti i primijeniti dijagnostički metod za svaku pretragu.

Počecemo sa jednim od najstarijih aparata koji se uvijek ima u kući, toplomjerom.

Toplomjer

Pored klasičnih živinih, već duže vrijeme su na tržištu prisutni i digitalni toplomjeri, LC (liquid cristal) - toplomjeri, IC termometri za uho koji ne sadrže živu, pa je upotreba, naročito kod djece, mnogo praktičnija. Samo mjerenje temperature kraće traje, potrebno je par sekundi laganog pritiska na uho, i vrijednost se može očitati na displeju, koji imaju osvjjetljenje tako da se mogu koristiti u i potpunom mraku, ne budeći dijete. U memoriji aparata ostaje zadnjih 10 mjerenja, što omogućava dodatno praćenje kretanja temperature.

LC - toplomjeri su tanki na plastičnoj foliji, mogu se naći u obliku flastera i praktični su za 24-satno praćenje temperature bebe, iako nisu precizni kao IC. Krasi ih niska cijena.

Nastavićemo sa upoznavanjem aparata koji se mogu imati u kući, kao brzi testovi: test na narkotike; test na trudnoću; samomjerač šećera u krvi; mjerači pritiska.

Maja KNEŽEVIĆ, mr ph.

- KOMORA FBiH
- KOMORSKA MREŽA
- PRODAJA KOMPANIJA
- REGISTAR KOMPANIJA
- PRIVREDNI PROPISI
- KREDITNE LINIJE
- PONUDA I POTRAŽNJA
- INVESTICIONI PROJEKTI
- BUSINESS JOURNAL
- REGISTRUJTE BIZ.BA
- AKTUELNOSTI
- LINKOVI
- KONTAKT STRANICA
- GLASNIK KFBiH

POSREDOVANJE

datum: 27-1-2003
vrijeme: 11:44

POSREDOVANJE

{ dobro došli na web prezentaciju Komore FBiH }

Odaberite jedan od linkova
"u fokusu" sa desne strane ili za
navigaciju koristite meni koji
se nalazi lijevo.

REGISTAR

PRIVATIZACIJA

NIC.BIZ.BA

Dobro došli na Internet prezentaciju Privredne-Gospodarske komore FBiH.

Privredna komora FBiH je asocijacija koja je konstituirana novembra 1999. godine, a nastala je kao posljedica usaglašavanja organizacije komorskog sistema sa novim ustrojtstvom Države BiH sukladno Daytonskom mirovnom sporazumu.

Imajući u vidu aktuelnu ekonomsku situaciju u Federaciji BiH, odlučili smo da svojim članicama i potencijalnim poslovnim partnerima iz inozemstva, kroz ovu web prezentaciju, ponudimo niz korisnih informacija i, na taj način, doprinesemo bržoj rekonstrukciji ratom razorene privrede u Federaciji BiH.

Želimo vam uspješan rad.

Aktuelnosti

Najnoviji događaji i inicijative Komore Federacije

Imajući u vidu aktuelnu ekonomsku situaciju u Federaciji BiH, odlučili smo da svojim članicama i potencijalnim poslovnim partnerima iz inozemstva, kroz ovu web prezentaciju, ponudimo niz korisnih informacija

business journal

- 27.01 - U MOSKVI PREGOVORI O VRACANJU KLIRINSKO...
- 27.01 - HEINEKEN PREUZIMA KARLOVACKU PIVOVARU...
- 26.01 - VIRUS NAPAO MICROSOFTOVU BAZU PODATAKA...
- 26.01 - H. HUSIĆ PONOVO PREDLOŽEN ZA DIREKTORA...
- 26.01 - NOVI ŽIVOT U 2002. POVEĆAO PROIZVODNJU Z...